

KOMPLEX TÉMÁK
SOKRÉTÚ TANTÁRGYAK

A VILÁG AZ OSZTÁLYTEREMBEN ÚTMUTATÓ A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ

**Célunk, hogy
társadalmunk a
globalizációra ne
fenyegetésként, hanem
a közös jövőnk formá-
lásának lehetősége-
ként tekintsen.**

Mi a globális nevelés?

A globális nevelés egy oktatási szemlélet, mely a globális világ működésének megismertetését célozza. A globalizáció számtalan lehetőséget és ugyanakkor veszélyt is rejt magában, melyekkel nap mint nap találkozunk. Hogyan tanulhatjuk meg kihasználni ezeket az előnyöket, illetve elkerülni a veszélyeket és csökkenteni a globalizációval járó ártalmakat? A globális nevelés választ ad ezekre a kérdésekre. Olyan szemléletet képvisel, amely a globalizált világunk mindennapi kihívására való felkészülést segíti, hogy megértsük, döntéseinkkel hatással vagyunk mások életére és a közös jövőnkre egyaránt.

Hogyan jelenhet meg a globális nevelés az oktatásban?

A globális nevelés nem önálló tantárgy, hanem egy szemlélet. Célja, hogy az oktatás a hagyományos területein keresztül megismertesse a globális kérdéseket, annak érdekében, hogy felelős döntéseket hozzassunk a mindennapjainkat érintő dolgokról. Többek közt arról, hogy mit eszünk, mivel közlekedünk, milyen árucikkeket, termékeket vásárolunk, mit teszünk, amikor ezek a termékek szükségtelenné válnak és a szemétre kerülnek, hogyan kezeljük a számtalan forrásból ránk ömlő információáradatot vagy a miénktől eltérő kultúrákat. Bármelyik tantárgy tanítható globális szemlélettel a tanterv átalakítása nélkül is. Nemcsak a földrajz-, a történelem- vagy a környezetismeret-órákra lehet könnyen „becsempészni” a globális nevelés témaköreit, de a matematika- vagy a fizikaóra is közvetíthet fontos globális ismereteket.

Melyek a globális nevelés fő témái?

Mivel a globalizáció minden percben közvetlenül jelen van és hat az életünk szinte minden területén, ezért nehezebb olyan témát találni, ami ne tartozna a globális neveléshez. Az átláthatóság érdekében témáit az alábbi területek köré csoportosítottuk:

- **EMBERI JOGI OKTATÁS**
- **KÖRNYEZETUDATOSSÁG, FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS**
- **BÉKÉRE NEVELÉS**
- **INTERKULTURÁLIS TANULÁS ÉS VALLÁSI TOLERANCIA**
- **AKTÍV ÁLLAMPOLGÁRSÁGRA NEVELÉS**
- **KRITIKAI GONDOLKODÁS**

Miért van szükség globális nevelésre?

A globális nevelés új tartalommal gazdagítja a tanulás fogalmát, mivel olyan globális összefüggésekre világít rá, amelyek világszerte összekötik az embereket, helyeket és eseményeket. Az iskolarendszernek elemi érdeke, hogy ezt fölkarolja, az alábbi okokból:

1.

A világ egyre zsugorodik körülöttünk. Mindnyájan – fiatalok és felnőttek egyaránt – hatással vagyunk a Földünk más részein élő emberek életére (és ők is hatással vannak a miénkre). Ahhoz, hogy hatékony alakítói lehessünk közös világunknak, és pozitív irányú változást érzünk el ebben a sokrétűen összefüggő rendszerben, a fiataloknak **meg kell érteniük** a mai szóhasználattal globális falunak nevezett jelenség háttérében meghúzódó folyamatokat.

2.

A globális nevelés nem csupán azt jelenti, hogy megismerjük a globális problémákat, hanem jó lehetőséget biztosít arra is, hogy a minőségi oktatásban nélkülözhetetlen készségeket és attitűdöket sajátítsunk el, mint például a kritikai gondolkodás, az érvelés egy vélemény mellett, vagy a csapatmunka. A globális nevelés felkészíti a tanulókat arra, hogy szembe tudjanak nézni a globalizált környezetünkből fakadó kihívásokkal, s azokra hiteles, adekvát válaszokat adhassanak.

3.

A tanulók sokszor a médiából szereznek tudomást a globális kérdésekről (pl. migráció, klímagondok, nemzetközi kereskedelem), melyeket szeretnének alaposabban megérteni. A globális nevelés lehetőséget teremt ennek a kíváncsiságnak a kielégítésére. Az új témák bevezetése minden diáknak jó alkalmat ad a cselekvésre, azoknak is, akik korábban nem voltak aktívak e téren.

4.

A globális nevelés sem a tanároknak, sem a diákoknak nem jelent többletmunkát. Az iskola számos lehetőséget ad arra, hogy módszeresen integráljuk a globális nevelést a tananyagba és a tanterven kívüli tevékenységekbe egyaránt. Ez nem ró többletterhet sem a diákokra, sem a tanárookra.

5.

A globális nevelés segíthet a magyar diákoknak a szövegértési, problémamegoldási kompetenciáik fejlesztésében – amely kompetenciák alacsony eredményeket mutatnak a nemzetközi felmérésekben, így a PISA-jelentésekben –, a kollektív munka és a kritikai gondolkodás erősítésében.

TÉMÁK

KÉSZSÉGEK

A Nemzeti alaptantervben (NAT, 2012) megjelenő globális nevelési készségek az egyes tantárgyak szerint

- történelem: a globalizálódó világ és Magyarország kapcsolata
- földrajz, biológia: a globális környezeti, társadalmi-gazdasági rendszerek, összefüggések, a fenntarthatóság megértése
- erkölcs: a globalizáció hatásai

A globális nevelés által hangsúlyozott készségek

- a helyi és globális problémákra vonatkozó információk megszerzése és feldolgozása
- a globális folyamatok és összefüggések elemzése
- átgondolt döntések meghozatala a globális problémákkal kapcsolatban

A kulcsfontosságú készségek azon részterületei, melyeket a globális nevelés segít fejleszteni

- **SZÖVEGÉRTÉS**
pl. a helyi és globális problémákkal kapcsolatos információk hatékony kiválasztása
- **KRITIKAI GONDOLKODÁS**
pl. vitatott és bonyolult kérdések kezelése
- **KOMMUNIKÁCIÓS KÉSZSÉGEK**
pl. eltérő vélemények tudomásulvétele, mások szempontjainak és világlátásának megértése
- **KONFLIKTUSKEZELÉS**
pl. véleményalkotás globális kérdésekről, illetve a vélemény tiszteletudó kifejtése
- **KREATÍV GONDOLKODÁS**
pl. alternatív megoldások mérlegelése a globális problémák kapcsán

ÉRTÉKEK

- fenntarthatóság
- méltóság
- igazságosság
- egyenlőség
- szabadság
- sokszínűség
- béke

SZEMLÉLETMÓD

- tisztelet
- nyitottság
- empátia
- teljesség
- felelősségvállalás
- szolidaritás

A Globális nevelés keretei

FŐBB JELLEMZŐK – AKTÍV MEGKÖZELÍTÉS

- „Empowerment”¹
 - Teljesítőképesség
 - Motiváció
- hogyan tegyünk a globális változásért:
kollektív jóllét és fenntartható fejlődés

¹ Az egyén azon készségeinek fejlesztése, hogy hatékony döntéseket tudjon hozni. Az egyének, csoportok és/vagy közösségek arra irányuló törekvése, hogy úrrá legyenek a körülményeiken és elérjék céljaikat, s ezáltal maximálisan tudjanak élni az életminőségük javítására kínákozó lehetőségekkel.

A globális nevelés főbb területei

Béke és konfliktusok

A helyi, országos és nemzetközi szintű konfliktusok a világ számos országában még napjainkban is gátolják az emberiség fejlődését. Ezért a konfliktusok megoldása továbbra is elsődleges feladat a nemzetközi közösség számára, különösen ma, amikor a békét helyi, országos és nemzetközi konfliktusok egyaránt fenyegetik.

Mi okozza a konfliktusokat? Hogyan lehet megakadályozni a konfliktusokat, vagy ha már kirobbantak, megoldani őket? Hogyan hat a fegyverkereskedelem a konfliktusokra? Milyen következményekkel járnak a konfliktusok a társadalom, a gazdaság és az egyén életére? Ki vállalhatja fel, illetve kinek kell felvállalnia a nemzetközi konfliktusok megoldásának feladatát? Katonai intervencióval vissza lehet hozni a békét, vagy meg lehet akadályozni egy háborút? Mi az összefüggés a demokrácia és a béke között? Mondhatjuk-e, hogy világviszonylatban a béke térnyerése tapasztalható?

Biológiai sokszínűség

Az ember, mint minden élőlény, az ökoszisztéma része, és mint ilyen, függ a természettől. A biológiai sokszínűség nagyon fontos az emberi élet szempontjából, és nagyon sok számunkra fontos forrást biztosít. Napjainkban a biológiai sokszínűség csökkenése világszerte égető probléma. Az emberi tevékenység egyre több fajt sodor a kihalás szélére.

Hogyan hat a csökkenő biodiverzitás az emberek életére? Mely ökoszisztémák a legváltozatosabbak? Melyeknél a legnagyobb a veszélye, hogy elveszítik biológiai sokszínűségüket? Mely emberi tevékenységek jelentik a legnagyobb veszélyt a természetre? Hogyan hatnak az ökoszisztéma helyi változásai a globális folyamatokra? Miért oly fontos számunkra, hogy kapcsolatot építsünk a természettel? Miként tehetjük ezt fenntartható és méltányos módon?

Egészség és életminőség

A gyógyszergyártás nemzetközi terület, a gyógyszerek gyártása és elosztása globalizált. Egyes betegségek határokat nem ismerve gyorsan terjednek, a járványokat többnyire lehetetlen helyileg megállítani. Az egyén életminőségére a környezeti tényezők és az általa fogyasztott erőforrások egyaránt hatnak.

Miként befolyásolják a generikus² gyógyszerek az egészség globális helyzetét? Mit kell tennünk a civilizációs betegségek leküzdéséért? Miért szenved még mindig sok ember megelőzhető betegségekben? Kinek kellene finanszíroznia a malária elleni védőoltás kifejlesztését? Hogyan javíthatunk a tőlünk távol élők életminőségén? A humanitárius segítségnyújtás megfelelő válasz az emberek életminőségének javítására?

² A generikumok az eredeti gyógyszer szabadalmának lejártja után jelennek meg a piacon, lényegileg hasonló, illetve egyenértékű gyógyszerkészítményként.

Élelmiszer és mezőgazdaság

Az általunk fogyasztott ételek ma a világ minden tájáról érkeznek a háztartásunkba. Az élelmiszertermelés meghaladja szükségleteinket, az elosztás mégsem méltányos.

Honnan származik az általunk elfogyasztott étel? Mik azok a GMO-k (génmódosított szervezetek), és miként befolyásolják az élelmiszertermelést? Az utóbbi időben hogyan változott a mezőgazdasági termékek előállítása és kereskedelme globális és helyi szinten? Hogyan lehetne megelőzni az éhínségeket? Miként hat az EU mezőgazdasági politikája az élelmiszertermelésre a világ más részein és a mi országainkban? Kik a mezőgazdasági termékek exportőrei és importőrei?

Fenntartható fejlődés

Az emberiség jóllétének a fejlődés három pillérén – társadalom, környezet és gazdaság – kell alapulnia. Egyiket sem hagyhatjuk figyelmen kívül, ha fenntartható módon akarunk működni. Ez az emberiség egésze és az egyének számára egyaránt kihívást jelent.

Milyen fejlődésre van szükség? Mi az a fenntartható fejlődés? Az egyes országok gazdaságai hogyan válhatnak fenntarthatóbbá? Hogyan tehetjük mi magunk fenntarthatóbbá az életmódunkat? Hogyan csökkenthetjük a környezeti terhelést, miközben a világ népessége nő? Miként tudjuk biztosítani az egyensúlyt gazdasági fejlődés és környezeti igazságosság között?

Fogyasztás és termelés

Ma a termelési láncolatok többsége már globalizált, mi pedig sokszor olyan termékeket használunk, melyeket több ezer kilométerrel odébb állítottak elő. Globális fogyasztók lettünk. Fogyasztói döntéseinkkel befolyásolni tudjuk a világ más részeinek helyzetét, a befolyás pedig felelősséggel jár.

Mi az oka, hogy a világ egyes részein olcsóbb a termelés? Miért szervezik ki a termelést és a különféle szolgáltatásokat egyik helyről a másikra? Ki felel a munkakörülményekért a távoli gyárakban? Ki nyer, és ki veszít a globalizált kereskedelmen és a termelés átcsoportosításán? Biztos, hogy annyit kell fogyasztanunk, amennyit? Milyen a felelős fogyasztás

Globális gazdaság és nemzetközi kereskedelem

A nemzetközi kereskedelem serkenti a globális gazdaságot, ami az országok, multinacionális cégek és egyének közötti kölcsönös egymásrautaltság bonyolult hálózatát jelenti. Befolyásolja a termelést, a fogyasztást, a foglalkoztatást, gyakran a környezetet, sőt mindennapi életünket is (pl. költségvetési megszorítások a pénzügyi válság miatt).

Hogyan hat a kereskedelem liberalizálása az egyes gazdaságokra, társadalmakra, a környezetre? Hogyan befolyásolják a multinacionális cégek a hazai és nemzetközi piacokat? A nemzetközi kereskedelem miként tudja serkenteni a helyi gazdaságokat? Mitől alakulnak ki a pénzügyi válságok, és hogyan lehet megakadályozni őket? Kik a globalizált gazdaság nyertesei és vesztesei?

Klíímaváltozás

A klímaváltozás az emberiség előtt álló egyik legnagyobb kihívás, hiszen hatással van a világ minden társadalmának és gazdaságának működésére. Egyrészt veszélyes időjárási anomáliákat okoz és csökkenti a természetszomszédunkat, másrészt ezáltal hozzájárul a nemzetközi konfliktusok elmélyüléséhez.

Melyek a klímaváltozás okai és következményei, s hogyan tudjuk megakadályozni őket? Miként alkalmazkodhatunk a már bekövetkezett változásokhoz, vagy hogyan enyhíthetjük őket? Ebben a folyamatban mi a tényleges szerepe, illetve mi lehetne a szerepe a politikának, az üzleti életnek, a tudománynak, az aktivista mozgalmaknak és a magánembereknek? A klímaváltozás miért olyan ellentmondásos téma? A klímaváltozás hogyan kapcsolódik más globális jelenségekhez, mint a migráció, a béke és a konfliktusok, a biológiai sokszínűség, az oktatás?

Oktatás

Az oktatás a humán fejlettségi mutatók egyike. A minőségi oktatásnak átfogónak és igazságosnak kell lennie, amely mindenki, különösen a marginalizált csoportok tagjai előtt nyitva áll. Az oktatás alapvetően fontos a fenntartható fejlődés elősegítésében, a sztereotípiák megkérdőjelezésében és a tanulók felkészítésében, hogy a megfelelő készségeket, értékrendet és szemléletmódot elsajátítva, aktívan részt vegyenek a körülöttük lévő világ alakításában.

Mit jelent a „minőségi oktatás”? Hogyan hat a társadalmakra az egyetemes alapfokú oktatás? Miként küzdjük le a nemek közötti és a vagyoni különbségeket az alapfokú oktatás segítségével? Mit tehetünk azért, hogy minél többen iratkozzanak be az általános iskolába? Hogyan építsünk egy fenntartható világot az oktatási rendszerünk által kínált eszközökkel?

Migráció

A migráció és a migránsok hatnak az egyes országok gazdaságára, társadalmára és kultúrájára. Ahhoz, hogy egy adott ország helyzetét maradéktalanul megérthessük, figyelembe kell vennünk a migrációt és globális mintáit.

Miért vándorolnak el az emberek? Honnan érkeznek a gazdasági, illetve politikai migránsok, és hová tartanak? Melyek a migráció következményei a küldő, illetve a befogadó országra nézve? Mit jelent az agyelszívás? Mit jelent a klímaváltozás okozta migráció? Mi készítheti a menekülteket országaik elhagyására? Mi ösztönzi a gazdasági migránsokat arra, hogy elhagyják hazájukat? Hová és miért vándoroltak az emberek a múltban, és hová vándorolnak ma?

Nemek közötti egyenlőség

Az ENSZ szerint a nemek közötti egyenlőség nemcsak egyetemes emberi jog, hanem ez az alapja a fenntartható világnak is, amelyben az emberek békében és jólétben élnek. Ha egyenlő hozzáférést biztosítunk a nőknek és lányoknak az oktatáshoz, egészségügyi ellátáshoz, tisztességes munkalehetőségekhez, valamint a politikai és gazdasági döntéshozatalban való részvételhez, azzal erősítjük a gazdaság fenntarthatóságát, és ez javára válik az egyes társadalmaknak csakúgy, mint az egész emberiségnek.

Milyen egyenlőtlenségek sújtják a nőket ma a világban? Ezek országonként hogyan változnak? Mi mit tehetünk – mint fogyasztók, kollégák, barátok, családtagok, fiúk, lányok – a nők szerepének növelése érdekében? A nők felemelkedése miként segítheti elő a béke és méltányosság térnyerését a világban? Melyek a nők felemelkedésének és a nemek közti egyenlőség megteremtésének jó gyakorlatai?

Politikai hatalom, demokrácia és emberi jogok

Az emberi jogok és a demokrácia megvalósulásáért folytatott küzdelem mind a mai napig fontos kihívás. Mivel az egyes politikai rendszerek és nemzetgazdaságok világ-szerte összefüggenek és hatnak egymásra, a különböző országok polgárai távoli régiók helyzetét is képesek befolyásolni.

Vajon a demokrácia világviszonylatban nő, vagy csökken? Az egyes országok miként tudják támogatni távoli országok demokráciáját? A nemzeti szuverenitás előbbre való-e az emberi jogoknál? Hogyan lehet biztosítani, illetve kikényszeríteni az emberi jogok tiszteletben tartását? Hogyan tudnak ellentétes érdekű szuverén államok együttműködni közös javuk érdekében? Vajon a demokrácia elengedhetetlen a fejlődéshez?

Természeti erőforrások

A társadalomnak a fennmaradáshoz szüksége van természeti erőforrásokra. Ezek közül vannak olyanok, amelyek képesek megújulni, ha okosan használjuk őket, míg mások kimerülnek. A természeti erőforrások ésszerű, fenntartható használata fontos globális kihívás.

Hogyan lehet a kimerülő forrásokat megújulókkal helyettesíteni? Miként tudjuk csökkenteni a kőolajtól való függésünket? Hogyan oldhatjuk meg „a közlegelők tragédiájának” problémáját a különféle erőforrások esetében? Ki kényszerítheti ki az erőforrások fenntartható használatát? Mit jelent az erőforrások méltányos használata?

Sokszínűség és kultúrák közötti kapcsolatok

A társadalmak egyre sokszínűbbek. Ez azt jelenti, hogy a polgároknak érteniük kell egymást ahhoz, hogy együtt tudjanak élni. A kultúrák közötti kapcsolatok többé már nem korlátozódnak a külföldi utazásokra, hanem mindennapi életünk részévé váltak.

Hogyan befolyásolja életünket a kulturális sokszínűség? Miként gazdagítja ez a társadalmat, és számunkra milyen kihívást jelent? Mennyiben más az együttműködés egy kulturálisan sokszínű, mint egy ebből a szempontból homogén csoportban? Hogyan hat a csoportdinamikára a kulturális sokszínűség? Miként teheti a kulturális sokszínűség élénkebbé és aktívabbá a társadalmat?

Szegénység

A szegénység minden idők egyik legnagyobb problémája, mely emberek milliárdjait fosztja meg a tisztes élet lehetőségétől a globális Északon és Délen egyaránt. A globális egymásrautaltság okozhatja és fenn is tarthatja a szegénységet, de akár ki is emelhet közösségeket és egyéneket a szegénységből.

Mit jelent szegénynek lenni? Miben más a szegénység a világ különböző országaiban? Mit jelent az, hogy a szegénység egy csapda, mely örökölhető? Hogyan emelkedhetnek ki az emberek saját erejükből a szegénységből? Mit kell tenni lokálisan és globálisan a szegénység megszüntetéséhez?

Szemléletmód és értékrend

Amikor a tanulók egy bonyolult globális problémával szembesülnek, egy szilárd és a személyiségük részévé vált értékrendre és szemléletmódra kell támaszkodniuk. A globális nevelés túlmutat az egyszerű ismeretátadáson, mélyebb válaszokat és cselekvési módokat igényel.

Tisztelet:

A tanulók felismerik, hogy minden embernek joga van gyakorolni az emberi jogait, anélkül, hogy embertársait készakarva zavarná vagy ártana másoknak.

Példa: A diákok fokozatosan megértik, hogy mindenkinek joga van az oktatáshoz, és megvitatják, hogyan lehetne világviszonylatban javítani az oktatáshoz való hozzáférést, és közben nem zavarják az osztálytársait ennek elsajátításában.

Empátia:

A tanulók tisztában vannak vele, hogy a különböző háttérű emberek szükségletei és érzései eltérőek lehetnek. Tudatosan törekszenek rá, hogy kielégítsék ezeket az igényeket és tiszteletben tartsák mások érzéseit.

Példa: A diákok megismerik a klímaváltozásnak a világ különböző részein élő emberekre gyakorolt hatásait, és ötletekkel állnak elő a klímaválság megoldására.

Szolidaritás:

A tanulók a globális közösség tagjaiként tekintik magukat.

Példa: Amikor tudomást szereznek valamilyen, a helyi vagy a globális közösségben történt igazságtalanságról, a tanulók azok mellé állnak, akiknek sérülnek az emberi jogai.

Nyitottság:

A tanulók felismerik, hogy az emberek hite, értékrendje és szemléletmódja sokféle lehet, ami eltérő cselekvési és viselkedési formákat eredményez; képesek a kritikai gondolkodásra, a különbségeket elfogadják, és belátják, hogy az övékén kívül még sokféle nézet létezik.

Példa: A diákok részt vesznek egy a sajátjuktól eltérő kultúra ünnepén. Megértik az adott ünnep jelentőségét, és megpróbálnak azonosulni vele.

Tisztesség:

A tanulók tudatosítják magukban az identitásukat, szemléletmódjukat és értékrendjüket, és azok szerint cselekszenek a különböző, olykor kihívást jelentő helyzetekben.

Példa: Az iskolai vita során ellentmondó állításokkal szembesülve a diákok megfogalmazzák saját véleményüket és válaszaikat az emberi jogokkal kapcsolatban.

Felelősségvállalás:

A tanulók értik, hogy döntéseik miként befolyásolják a helyi és lokális problémákat. Hisznek abban, hogy tudnak tenni a változásért, és módjukban áll egy igazságosabb, békésebb és fenntarthatóbb világot cselekedni.

Példa: A diákok megtanulják, hogy ha a fenntartható fejlődés érdekében cselekszünk, azzal az eljövendő generációk iránti felelősségérzetünket fejezzük ki. Megpróbálják feltérképezni, hogy melyek azok a területek, amelyekre hatással lehetnek, és felvállalják a döntéseiket.

Készségek

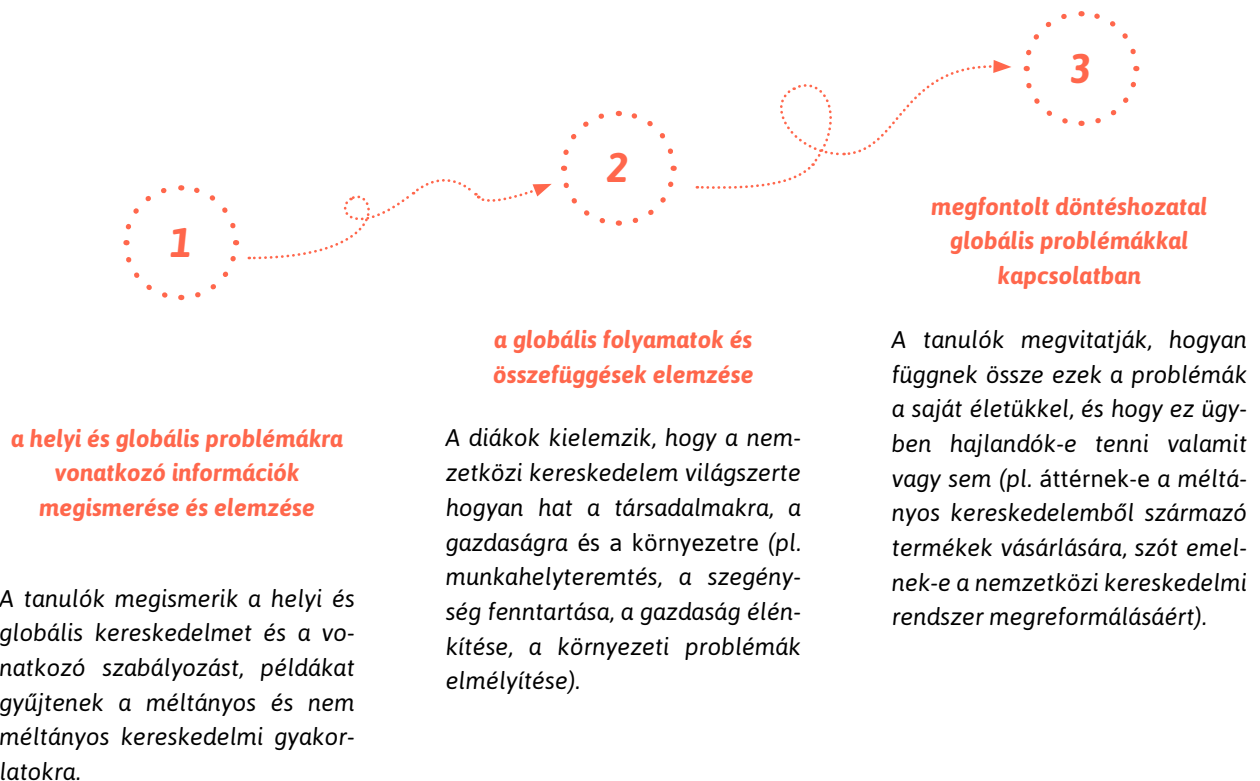
A globális nevelés egy sajátos megközelítést és szemléletmódot képvisel a tanulásban és az oktatásban. A globális egymásrautaltsághoz kapcsolódó témákkal foglalkozik, ugyanakkor ezt egy fokozottan tanulóközpontú, résztvevő és inkluzív módszertan segítségével teszi. Ez a kombináció ideális azoknak a készségeknek a kialakításához, melyekre óriási szükség van globalizált világunkban.

A globális nevelés révén a tanulók a készségek három típusát sajátíthatják el.

A GLOBÁLIS NEVELÉSBEN KIEMELTEN FONTOS KÉSZSÉGEK

A globális nevelés abban segít a diákoknak, hogy megértsék ezt a bonyolult és egymásra utalt világot, melyben az egyes régiók és közösségek összefüggenek. Támogatja őket a globális problémák megismerésében, a globális folyamatok elemzésében, és hogy ez alapján dönteni tudjanak.

Ez a globális nevelés legfőbb célja, és ezáltal egyedülálló módon járul hozzá az oktatás folyamatához.

A GLOBÁLIS NEVELÉS SEGÍTSÉGÉVEL ELSAJÁTÍTANDÓ KULCSFONTOSSÁGÚ KÉSZSÉGEK JELLEMZŐI

A globális nevelés azoknak a kulcsfontosságú készségeknek az elsajátítását is támogatja, amelyek kialakítása egyúttal az iskolarendszer egészének is célja, és amelyek létfontosságúak ahhoz, hogy a diákok hatékonyan tudjanak tevékenykedni személyes és szakmai szinten egyaránt.

KULCSKÉSZSÉG	SZÖVEGÉRTÉS	KRITIKAI GONDOLKODÁS	KOMMUNIKÁCIÓ	KONFLIKTUS-KEZELÉS	KREATÍV GONDOLKODÁS
a kulcskészség azon eleme, melyet a globális nevelés segít elsajátítani	a lokális és globális problémákkal kapcsolatos információ hatékony kiszűrése	vitatott és bonyolult kérdések feldolgozása	ellentmondó nézetek tudomásulvétele, mások szempontjainak, világlátásának megértése	véleményalkotás globális kérdésekről, az adott vélemény tiszteltetendő kifejtése	alternatív megoldások mérlegelése a globális kihívásokkal kapcsolatban
miként valósítható ez meg a globális nevelés segítségével	A tanulók feltárják a jelenségek okai és következményei közötti logikai összefüggéseket, pl. nők alacsony beiskolázási aránya. Az így nyert adatok tükrében megvizsgálják a nemek közti egyenlőtlenség kérdését. Összevethetik a szöveges forrásokat a számadatokkal, és ebből következtetést vonhatnak le. A számadatok segítségével elemezhetik a kérdést és a javasolt megoldás hatékonyságát stb.	A tanulók megvitatják, vajon egy nemzetközi katonai beavatkozás indokolt válaszlépés lehet-e az emberi jogok tömeges megsértésére egy polgárháború során, és hogy vajon ez megakadályozhatja-e a további jogtiprást, vagy inkább még több problémát okoz a leginkább érintett emberek számára.	A tanulók megismerik a generikus gyógyszerek kérdéskörét és szerepüket a világ különböző régióiban. Elemzik a szellemi tulajdonjogok védelmének különböző megközelítéseit, (az innováció érdekében erősebb védelmet szorgalmazókat, illetve azokat, amelyek szerint az erősebb szabadalmi védelem sok ember számára elérhetetlenül drágává teszi a gyógyszereket).	A diákok elemzik, hogy saját országukban a migráció hogyan hat a munkaerőpiacra, s ez milyen következményekkel jár az egyes csoportokra nézve. Megvitatják és értékelik a különféle pártok által javasolt migrációs politikát, és kialakítanak egy érvrendszert egy általuk támogatott nézet védelmében.	A diákok megtanulják, hogyan állítják elő az energiát a saját országukban, és hogy mely energiaforrások a legnépszerűbbek. Mérlegelik, hogy milyen alternatív forrásokból lehetne az országukat (vagy közösségüket) fenntarthatóbbá tenni.

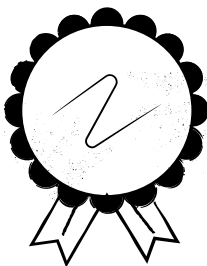
A GLOBÁLIS NEVELÉS ÁLTAL KIFEJLESZTETT KÉSZSÉGEK AZ ADOTT TANTÁRGY TANTERVE TÜKRÉBEN

A globális nevelést az egyes tárgyak tantervébe ágyazva lehet és kell alkalmazni. Amellett, hogy ezek az órák a globális szemléletmódot erősítik, abban is segítik a diákokat, hogy az adott tárgy nemzeti tantervében célként megjelölt készségeket sajátítsanak el. A globális nevelés tantárgyaktól független szemlélet, de az alábbi táblázat néhány kiemelt példán keresztül igyekszik megvilágítani azt, hogy miként illeszthető a hazai oktatási gyakorlatba.

TANTÁRGY	KÉSZSÉG	PÉLDA ³
MATEMATIKA	A tanulók matematikai fejlődése és a tanulási folyamat során alapvető, hogy ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat (analógiás, heurisztikus, becslésen alapuló, matematikai logikai, axiomatikus, valószínűségi, konstruktív, kreatív stb.), módszereket (aritmetikai, algebrai, geometriai, függvénytani, statisztikai stb.) és leírásokat.	Matematikai műveleteket, mint például normálalakokkal, nagyságrendekkel, arányos következtetésekkel kapcsolatos ismereteket lehet alkalmazni olyan globális problémákon keresztül, mint a húsfogyasztás, a pazarlás, a szegénység, a károsanyag kibocsátás, a virtuális víz, stb.
FÖLDRAJZ	A Földünk – környezetünk műveltségi terület tartalmainak elsajátítása során fejlődik a diákok földrajzi szemlélete, környezeti tudatossága, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a Föld és élővilága egységes, állandóan változó rendszert alkot. A természeti és társadalmi folyamatok közötti kölcsönhatások tanulmányozása rávilágít az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodás szükségességére.	Az földrajzi adottságok, az adott területen fellelhető erőforrások, az éghajlat észlelhető változása konkrét hatással vannak az adott környezetre és az ott élő társadalmakra. Ezek az adottságok (például vízhiány, sivatagosodás, árvizek) nagyban hozzájárulnak a társadalmi esélyegyenlőtlenséghez, a globális migrációhoz, a gazdasági berendezkedéshez.
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM	Az anyanyelvnek kulcsszerepe van a nemzeti és kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőkészség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a kritikai gondolkodás kialakításában is. Az anyanyelvnek mint rendszernek a biztos tudása, az anyanyelvi készségek birtoklása segíti az aktív részvételt a társadalom közösségeiben, valamint meghatározó szerepe van a társadalom értékeinek létrehozásában, megvitatásában, közössé tételében és alakító áthagyományozásában.	Bemutatott irodalmi példák vagy kortárs szövegek (újságcikkek, blog bejegyzéseken stb.) értelmezésén keresztül számos érzékeny globális kérdés merülhet fel (nemi esélyegyenlőtlenség, szegénység kialakulása/felszámolása, kirekesztés stb.). A szövegek értelmezése, átbeszélése alkalmas a kritikai gondolkodás erősítésére.
TÖRTÉNELEM	A történelem tanulása elősegíti a szűkebb és a tágabb közösségekhez – a családhoz, a lakóhelyhez, a nemzethez, Európához, az emberi civilizációhoz – tartozás személyes megélését. A történelem tanulmányozása a múlt örökségének megismerésével szolgálja az eligazodást a jelenben, és segíti a felkészülést a jövőre.	A történelmi események, a társadalomtörténet jól rávilágíthatnak a mai társadalmi berendezkedésekre, helyi és globális konfliktusokra, migrációs folyamatokra, esélyegyenlőtlenségre, kizsákmányolásra stb. kialakulására, gyökereire és annak hatásaira a jelenre. Ezek a példák szolgálhatnak arra is, hogy a múltban elkövetett hibák a jövőben ne ismétlődhessenek meg.

³ Konkrét gyakorlatokat és óravázlatokat, valamint további tantárgyaknál is alkalmazható példákat a www.globnev.hu honlapon talál.

Érzékeny globáliskérdések

A mai fiatalokból lesznek a jövő polgárai – de hogy ez a jövő mit tartogat a számukra, nem tudjuk. Egy dolog azonban biztos: egy sor olyan kérdésben kell majd dönteniük, amelyekről az embereknek eltérő, sokszor egymással ellentétes véleményük van. Ha azt akarjuk, hogy helyi és globális szinten is cselekvő polgárokká váljanak, minden fiatalnak meg kell adni a lehetőséget, hogy megismerkedjen az érzékeny globális kérdésekkel. A tanároknak fontos szerepük van abban, hogy a fiatalok elsajátíthassák az ehhez szükséges készségeket. Oktatókként nem várható el tőlünk, hogy mindenre tudjuk a választ. Sőt, valójában nem léteznek „jó” vagy „rossz” válaszok, és az ellentmondásos kérdések megbeszélése jó alkalom a tanároknak arra, hogy megkérdőjelezzék a saját nézeteiket és alaposabban körüljárjanak egy-egy témát a fiatalokkal.

Mik azok az érzékeny globális kérdések?

Lehetetlen pontosan definiálni, mik is azok az ellentmondásos vagy érzékeny globális kérdések, hiszen ez iskolánként és közösségenként eltérő lehet. Ugyanakkor ezek a témák általában erős érzelmeket váltanak ki, és a különböző véleménytáborok képviselői hajlamosak szenvedélyesen védelmezni nézőpontjukat, ezért körültekintően kell kezelni őket az osztályban. Fontos figyelembe venni azt is, hogy a helyi közösség és különösen a szülők mit gondolnak ezekről a kérdésekről, és hogyan reagálhatnak arra, ha megvitatjuk ezeket az osztályban.

Általában az érzékeny globális témák:

Mélyen megosztják a társadalmat –
pl. korrupció, társadalmi nemi szerepek,
bevándorlás, nélkülözés, Brexit

Megkérdőjelezzik az egyén értékrendjét
és meggyőződéseit – rasszizmus, politikai
nézetek, szexualitás, vallás

Egymásnak ellentmondó magyarázatokat
szülnek – történelmi események,
konfliktusok, pl. a palesztin–izraeli konfliktus

Érzelmi reakciókat váltanak ki –
bűn és büntetés, állatkísérletek, abortusz

A Komplex témák – sokrétű tantárgyak elnevezésű projekt keretében a következő kérdéseket járjuk körbe: klímatevékenység, migráció és nemek közti egyenlőség. Ugyanakkor tisztában vagyunk vele, hogy ami az egyik országban érzékeny globális téma, egy másikban nem biztos, hogy az, ezért az első lépés az, hogy ki-ki megállapítsa, a számára, illetve a diákjai és iskolája számára melyek az érzékeny vagy ellentmondásos témák.

Az iskolánkban melyek az érzékeny vagy ellentmondásos globális kérdések?

Mitől érzékenyek vagy ellentmondásosak ezek a kérdések?

Miért tanítsunk érzékeny globális kérdésekről?

Az érzékeny globális témák részei mindennapi életünknek. A fiataloknak szükségük van olyan készségekre, melyek nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy megbirkózzanak a közösség és a tágabb környezet kihívást jelentő és változó nézőpontjaival. Az érzékeny globális kérdések tanítása segíti a fiatalokat abban, hogy megismerjék és megértsék a globális kérdéseket, s így kritikai szemmel átértékelhessék saját és mások értékrendjét és nézeteit.

Készségek és értékek

Amikor érzékeny globális kérdésekkel foglalkozunk az osztályban, mély gondolatok és felismerések születhetnek. Ez különösen a kritikai és a kreatív gondolkodást, az érvelést, az információ feldolgozását és szintetizálását, valamint a különféle vélemények kiértékelését fejleszti.

Noha a fiatalok esetleg bonyolultnak és nehezen érthetőnek találják a világot, fontos, hogy tisztában legyenek az érzelmeikkel és értékrendjükkel, és megtanuljanak önállóan gondolkodni. Az érzékeny globális kérdésekre adott első reakciók nagyon erősek és érzelmekkel telítettek, ezért érdemes teret adni az e reakciók mögött meghúzódó értékek feltárására és megértésére.

Azzal, hogy komoly vitákban vesznek részt és bonyolult érveket fejtenek ki, a fiatalok megtanulnak érveken alapuló ítéletet alkotni, tiszteletben tartani mások véleményét, **figyelembe venni különböző nézőpontokat** és megoldani konfliktusokat. E készségek révén kialakul bennük az a rugalmasság és önbizalom, mely a globális kérdések kapcsán, a saját életükben kialakuló nézetkülönbségek kezeléséhez szükséges, akár a játszótéren, akár otthon vagy a helyi közösségben.

Forrás: the Association of Citizen Teacher (Állampolgári ismereteket oktató tanárok egyesülete) 2015.

Modern élet

Az osztály fiataljai sok minden miatt érezhetik úgy, hogy perifériára szorultak: szegénység, nemzetiség, nem, szexuális irányultság, vallás, csökkent képesség, társadalmi helyzet. Bármilyen életkorban megtapasztalhatják e témák hatásait a saját életükben és közösségükben, és a médiából is tudomást szerezhetnek a globális problémákról. Az iskola teret biztosíthat (kell is, hogy biztosítson) ahhoz, hogy a fiatalok biztonságos közegben fedezhessék fel és dolgozhassák fel ezeket a témákat.

A globális nevelés által képviselt szemléletmód, valamint a résztvevő módszertan révén kifejlesztett kulcs-készségek és értékek segítik az érzékeny globális kérdések tanítását.

Olyan közeget teremtünk, amelyben a diákok biztonságban érzik magukat a megbeszélés során

Amikor érzékeny globális kérdésekről beszélgetünk az osztályban, nagyon fontos, hogy ehhez biztonságos közeget teremtsünk, ahol szabadon vitathatjuk meg ezeket a témákat, miközben arra is odafigyelünk, hogy a vélemény szabadsága ne sértse az emberi jogi értékeket.

Ideális esetben gondosan megtervezzük a bonyolult témák tanítását, és időt szánunk a diákokkal való kapcsolat kialakítására és az alapszabályok kijelölésére. Ugyanakkor vita váratlanul is kialakulhat, az osztályon belül vagy kívül, és fontos, hogy ezekkel foglalkozzunk, bárhol is merülnek fel.

Fontos kijelölni az inkluzív beszélgetés határait, amelyben mindenki részt tud venni. Ezt úgy valósíthatjuk meg, ha a fiatalokkal közösen alakítjuk ki az alapszabályokat. Íme, néhány javaslat:

- ✧ *Egyszerre csak egyvalaki beszélhet!*
- ✧ *Elképzelésekkel vitatkozzunk, ne emberekkel!*
- ✧ *Megfelelő formában fogalmazzuk meg a gondolatainkat!*
- ✧ *Tartsuk tiszteletben mások nézeteit!*
- ✧ *Érvekkel támasszuk alá a véleményünket!*
- ✧ *Mindenki kapjon lehetőséget rá, hogy kifejtthesse a véleményét!*

Sokszor utalunk olyan értékekre, mint a tisztelet és a tolerancia, ám hasznos lehet elgondolkozni azon és kifejtteni, mit is jelentenek valójában. Például hogyan tanúsíthatunk tiszteletet mások iránt, miközben alapvető kérdésekben nem értünk velük egyet? Tényleg hisszük, hogy mindenki egyenlő?

A véleménynyilvánítás **szabadsága**

egy **toleráns** környezetben

ahol mindenki **egyenlő**

és a **sokszínűség** érték.

Milyen fontos kérdéseket fogalmazok meg, amikor ismertetem a tanulókkal az alapszabályokat?

Meg tudom fogalmazni ezeket a jogok és kötelességek viszonylatában?

A tanár szerepe

A tanár szerepe kulcsfontosságú az ellentmondásos témák megbeszélésében. Ő ítéli meg, hogy mikor, hogyan adjon teret, illetve teret adjon-e egyáltalán személyes nézetek, vélemények kifejtésének. Milyen mértékben lehetséges, vagy egyáltalán kívánatos-e, hogy semleges maradjon e témák kapcsán?

Habár ésszerűnek tűnhet, hogy a tanár maradjon semleges, valójában ez szinte lehetetlen. A véleményünk mindenképpen kifejezésre jut a hangsúlyozásunkban, a szóhasználatunkban és a testbeszédünkben, különösen, ha határozott véleményünk van egy adott témáról.

Hasznos lehet, ha elismerjük, hogy bizonyos témák olykor bonyolultak, és időbe telik átgondolni őket és reagálni rájuk, érzékelve az osztálynak, hogy nincs semmi baj azzal, ha valaki bizonytalan vagy megváltoztatja a véleményét.

Oktatóként öt lehetséges szerep közül választhatunk, amikor az osztályban nehéz beszélgetéseket vezetünk. A megközelítés-mód megválasztásakor fontos a rugalmasság, ugyanakkor világosan kell kommunikálni, hogy az adott alkalommal miért éppen azt a konkrét módszert alkalmazzuk. Az alábbi szerepek közül bármelyik megfelelő lehet, a választást a következő tényezők befolyásolhatják: a téma, a fiatalok életkora, a tanulók előzetes ismeretei.

A szerepek

Semleges vagy pártatlan segítő

– sohasem nyilvánít személyes véleményt. Nézőpontok széles skáláját ismerteti, méltányosan és kiegyensúlyozott elosztásban.

Felvállalja a témával kapcsolatos véleményét

– elmondja, hogy mit gondol az adott kérdésről, hogy a diákok tudják, melyik oldalon áll.

Az ördög ügyvédje

– szándékosan olyan véleménynek ad hangot, mely ellentétes az osztály álláspontjával; ilyenkor a diákok között a kérdést illetően egyetértés van.

A hivatalos nézetet képviseli

– a hivatalos nézet mellett tör lándzsát – az iskola vagy a közösség álláspontját képviseli.

Szövetséges

– azoknak a tanulóknak az álláspontját támogatja, akik véleményükkel kisebbségben vannak az osztályban.

Mikor lehet, és mikor nem lehet alkalmazni ezeket a szerepeket?

Van-e olyan szerep, amely számodra testhezállobb, mint a többi?

Fontos szempontok

Érzékeny globális kérdésekről beszélgetni az osztályban a tanárok számára jó eséllyel kihívást jelentő, nehéz feladat. Íme, néhány dolog, amire nem árt gondolni.

Állapodjunk meg az osztállyal az alapszabályokban!

Bátorítsuk a fiatalokat, hogy gondolkodjanak el a témákról!

Alapozzuk meg a kapcsolatot a gyerekekkel, mielőtt elkezdjük megbeszélni az érzékeny globális kérdéseket!

Készüljünk fel az adott témából!

Távolítsuk el magunkat az érzelmi válaszoktól!

Reagáljunk a gyűlöletbeszédre, és beszéljük meg a gyerekekkel, hogy ez miért nincs rendben!

Szükség esetén legyünk nyitottak egy lekövető beszélgetésre!

Hivatkozzunk értékekre, tényekre! ne vitatkozzunk, véleményeket ne bíráljunk!

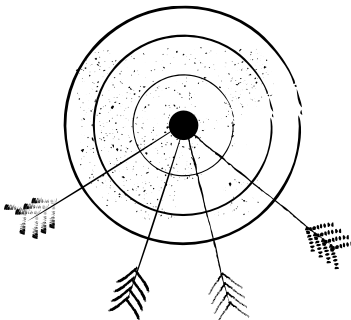
Az érzékeny globális kérdések megvitatásakor alkalmazható módszerek

Az ellentmondásos témák mélyen gyökerező nézeteket és alaposan beágyazódott attitűdöket hozhatnak felszínre, ezért a didaktikus módszerek nem a legalkalmasabbak arra, hogy ilyen vitás kérdésekkel foglalkozzunk. Ha e témák megbeszélésekor résztvevő és interaktív módszereket alkalmazunk, az arra fogja ösztönözni a fiatalokat, hogy aktív szerepet vállaljanak a tanulásban. A kritikai gondolkodás és az empátia fejlesztését ösztönző megközelítések is hasznosak.

Ezek a módszerek az alábbi kategóriákba sorolhatók:

- ✧ *Párbeszéden alapuló módszerek*
- ✧ *Drámatechnikák*
- ✧ *Képi gondolkodás*
- ✧ *Mások történeteinek feldolgozása*

Fenntartható Fejlődési Célok

Mik azok a Fenntartható Fejlődési Célok (SDG-k⁴)?

Egy mindenki számára igazságos, fenntartható és békés világ nem csupán egy álom, hanem egy program melletti komoly elkötelezettség, melyet az ENSZ vállalt 2015-ben, és amelyet 17 célban foglalt össze, Fenntartható Fejlődési Célok néven. A globális program hivatalos elnevezése: „Világunk átalakítása: a fenntartható fejlődés 2030-ig szóló programja”. Célja, hogy mindnyájunkat cselekvésre szólítson fel – nemcsak minket, polgárokat, hanem a kormányok, a magánszektor és a nemzetközi intézmények képviselőit is. Ahhoz, hogy megvalósulhasson az összes cél és mind a 169 rész cél, melyeket az Agenda 2030 ismertet, minden szektornak szorosan együtt kell működnie és közös megoldásokat kell keresnie a globális kihívásokra. A globális fejlődést kísérő társadalmi, gazdasági és kulturális problémák gyakran összefüggenek, ahogy az SDG-k is, amelyek óriási és összehangolt globális erőfeszítést igényelnek. Mindenki támogathatja e számos területet felölelő ügyeket, és mindenki tehet azért, hogy ezek a célok valóban megvalósuljanak – még az iskolások, iskolai közösségek is.

⁴ A Fenntartható Fejlődési Célok magyar nyelvű rövidítése – FFC – nem igazán terjedt el, így inkább a szakmában is többet használt SDG rövidítést használjuk.

Véleményed szerint melyik a legnagyobb globális kihívás, amellyel a világnak meg kell birkóznia? Mely SDG-k megvalósítása érdekében tennél a legszívesebben? Milyen tevékenységeket tudnál bevezetni az iskoládban?

Tanárokként, oktatókként a legfőbb célunk:

4.7-es cél, azaz: Biztosítani, hogy 2030-ra mindent tanuló elsajátíthassa a fenntartható fejlődés elősegítéséhez szükséges ismereteket és készségeket, egyebek mellett a fenntartható fejlődésre és a fenntartható életmódra való neveléssel, az emberi jogokról és a nemek közötti egyenlőségről szóló oktatással, a béke és erőszakmentesség kultúrájának, valamint a globális állampolgárságnak a népszerűsítésével, illetve a kulturális sokféleségnek és a kultúra fenntartható fejlődést támogató szerepének megbecsülésével.

Néhány kiemelt esemény

1.

Európai Fenntarthatósági Hét

Általában a nyár elején rendezik meg az eseményt, Európa-szerte azonos időpontban. A fenntarthatósági hét keretein belül tudományos konferenciáktól kezdve a családi programokig sokféle esemény zajlik szerte Európában.

www.nfft.hu/fenntarthato-fejlodesi-hetrol

2.

Fenntarthatósági témahét

Minden évben két alkalommal rendezik meg az iskolák számára a Fenntarthatósági témahetet, általában tavasszal és ősszel. A programra óraterveket, tematikus mintaprojekteket várnak, az iskolákban a témához kapcsolódó tevékenységek zajlanak, a tanárok számára pedig képzsebet indítanak. Minden témahét tematikája néhány kiemelt SDG köré épül.

www.fenntarthatosagi.temahet.hu

Szívesen beleásná magát a témába?

Az érzékeny globális kérdésekről számos hasznos információ online is elérhető:

Magyar nyelven:

www.globnev.hu

www.ffcelok.hu

www.hand.org.hu

Továbbiak:

www.worldslargestlesson.globalgoals.org

www.teachsdgs.org

www.myworld2030.org

www.act4sdgs.org

www.globalgoals.org

www.17goals.org/the-story-behind-the-goals

Minőségi követelmények a globális nevelésben/globális tanulásban

1.

A globális nevelés hangsúlyozza a globális Dél és a globális Észak egymásrataltságát – nem korlátozódik a globális problémák bemutatására.

2.

A globális nevelés a globális folyamatokat lokális kontextusba helyezi, bemutatva, hogy azok milyen következményekkel járnak mindnyájunkra nézve; nem ragad le az elvont fogalmak, általánosságok szintjén.

3.

A globális nevelés emberekre és helyekre vonatkozó leírásai naprakészek és tényszerűek, és nem mélyítik el a meglévő sztereotípiákat.

4.

A globális nevelés a globális folyamatok okairól és következményeiről is beszél, nem elégszik meg a tények és statisztikák ismertetésével.

5.

A globális nevelés nem azt sugallja, hogy tehetetlenek vagyunk, hanem rámutat, hogy a globális kihívásokkal szemben hosszú távú egyéni szerepvállalásra van szükség; célja nem a jótékony célú adománygyűjtés.

6.

A globális nevelés tiszteletben tartja azoknak az emberi méltóságát, akikről beszél; nem a negatívumokra koncentrálnak, hanem igyekszik kiegyensúlyozott képet mutatni a valóságról.

7.

A globális nevelés segíti a kritikai gondolkodást és támogatja az egyént a globális problémákkal kapcsolatos véleményalkotásban; semmilyen ideológiát nem terjeszt, és nem kínál leegyszerűsített válaszokat.

8.

A globális nevelés fejleszti az együttérzést és az empátiát, viszont nem akar szánakozást kelteni.

9.

A globális nevelés lehetőséget ad az érintettek számára, hogy felszólaljanak a saját érdekében, nem találgatásra vagy a képzeletre hagyatkozik.

10.

A globális nevelés sokféle tanítási és tanulás módszert használ, nem korlátozódik a didaktikus oktatásra.

11.

A globális nevelés célja a tudásszerzés, a készségek elsajátítása és a szemléletmód megváltoztatása, ezért nem korlátozódik a pusztán tudásátadásra.

12.

A globális nevelés tanulóközpontú, a tanulási folyamat a tanulók tapasztalataival kezdődik, nem kizárólag tanár által irányított.

A globális nevelés helyzete Magyarországon

Nemzetközi szinten azt látjuk, hogy ott működik sikeresen a globális nevelés, ahol az oktatás irányítói felismerték az adott ország, kultúra, gazdaság nemzetközi beágyazottságát, másoktól való függését, valamint tisztában vannak azzal, hogy munkaerőpiaci és szociális szempontból is elengedhetetlen, hogy tájékozott, felelős döntések meghozatalára képes, a változásokat értelmezni tudó és azokhoz alkalmazkodó polgárok kerüljenek ki az oktatási rendszerből.

Magyarországon, noha a Nemzeti alaptanterv (NAT) több ponton is említést tesz a globális kihívásokra való felkészítés fontosságáról, és a különböző műveltségi területekhez kapcsolhatóságáról, a globális nevelés rendszerszerűen nem jelenik meg az oktatásban.

A NAT figyelmet fordít az emberiség előtt álló közös, globális problémákra. Az egész világot érintő átfogó kérdésekre vonatkozóan az egyén, az állam, a civil szféra, a kisebb és nagyobb közösségek felelősségét, lehetőségeit, feladatait

hangsúlyozza a világ globalizálódásában rejlő lehetőségek kihasználásában és a veszélyek csökkentésében, elhárításában.

A NAT egyfajta ajánlást ad, hogy a különböző kulcskompetenciákban megjelenhessenek az aktív állampolgári magatartáshoz szükséges készségek, értékorientációk, beállítódások. A szemléletformálás és a globális felelősségvállalásra nevelés csak olyan nyitott, biztonságos és demokratikus közegben tud hatékonyan megvalósulni, ahol a résztvevők bátran, retorzió nélkül felvállalhatják véleményüket, ahol teret kap a kreativitásuk és alkotóerejük. Az iskola mindennapi működése, légköre, rejtett tanterve már önmagában közvetít értékeket, viszonyulásokat.

Forrás: Ajánlások a globális felelősségvállalásra nevelés nemzeti koncepciójának kidolgozásához, HAND Szövetség, Budapest, 2015

Kinek a feladata a globális nevelés?

Egyértelmű, hogy a nemzeti közoktatási rendszerek „saját erőből” szinte sehol sem képesek megoldani a globális felelősségvállalásra nevelés tartalmának és módszereinek kidolgozását és megvalósítását a releváns civil szervezetekkel való együttműködés nélkül. Az Egyesült Királyságban például az Oxfam nevű szervezet dolgozta ki a globális nevelés kompetenciamátrixát életkorok szerint, ami a formális oktatásban éppen úgy alkalmazható, mint nem formális keretek között. Az alapidokumentumok minden esetben felhívják a figyelmet a nem formális és informális tanulás jelentőségére, különös tekintettel az élethosszig tartó tanulásra. Ebben a kontextusban felértékelődik a civil szervezetek és az egyéb nem állami szereplők által biztosított tanulási formák jelentősége.

Magyarországon is elsősorban civil szervezetek foglalkoznak a globális nevelés kérdésével, és különböző, leginkább európai uniós és külföldi forrásokból adaptálnak és dolgoznak ki oktatási anyagokat, szerveznek tanári továbbképzéseket, tartanak tanórai és tanórán kívüli foglalkozásokat. Mindemellett a civil szervezetek igyekeznek megteremteni a szektorok közötti együttműködést, amelynek végső célja, hogy a Fenntartható Fejlődési Célokban vállalt módon,

hazánkban is 2030-ra valamennyi tanuló megszerezze a fenntartható fejlődés előmozdításához szükséges tudást és készségeket.

A globális neveléssel foglalkozó civil szervezetek többsége tagja a HAND – Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetségnek, amely mint ernyőszervezet dolgozik a szemlélet erősítésén és a szakpolitikai érdekérvényesítésén. A HAND által felkért szakértők több tanulmányt készítettek a globális nevelés hazai helyzetéről, és ajánlást fogalmaztak meg a mindenkori kormányzat számára. Ennek eredményeként született meg 2016-ban „A globális felelősségvállalásra nevelésről a formális és nem formális oktatásban Magyarországon” elnevezésű kormányhatározat.

2030-ra lehetővé kell tenni valamennyi tanuló számára, hogy megszerezze a fenntartható fejlődés előmozdításához szükséges tudást és készségeket, többek között a fenntartható fejlődésre és életmódra, az emberi jogokra, a nemek közötti egyenlőségre, a békére, erőszakmentességre és a globális állampolgárságra nevelésen, illetve a kulturális sokféleség és a kultúra fenntartható fejlődésben játszott szerepének elismerésén keresztül.

Mit nyújtanak a civil szervezetek

- ✧ együttműködést az iskolákkal
- ✧ innovatív tananyagokat
- ✧ átfogó, tematikus vagy tantárgyhoz kötődő tankönyveket
- ✧ tanórákra bevihető óravázlatokat
- ✧ tantárgyaktól független órai és órán kívüli aktivitásokat
- ✧ részvételt a témanapokon, témaheteken
- ✧ nemzetközi együttműködések
- ✧ interdiszciplináris megközelítést
- ✧ tudásmegosztást
- ✧ projektszemléletet
- ✧ online tudásbázist – www.globnev.hu
- ✧ Globális Nevelés Tudásközpontot az ELTE PPK könyvtárában (Budapest, VII., Kazinczy utca 23-27.)

Magyarországon több civil szervezet foglalkozik globális neveléssel, kínálnak képzéseket, iskolai tevékenységet, rendelkeznek magyar és idegen nyelvű forrásokkal, tudásbázissal. Ha többet szeretnél megtudni a globális nevelésről, a Fenntartható Fejlődési Célokról, vagy konkrét oktatási anyagot, óravázlatot, forrásmunkákat keresel, látogass el honlapunkra:

www.globnev.hu

Ez a kiadvány az Európai Bizottság által társfinanszírozott
Komplex témák – sokrétű tantárgyak (CSO-LA/2017/388-121)
elnevezésű projekt keretében készült.

Magyar változat: Anthropolis Egyesület

Készült: 2019-ben. Felelős kiadó: Bán Dávid, elnök

A kiadvány a szerzők véleményét tükrözi, a Bizottságot nem
terheli felelősség a benne foglalt információk felhasználásának
következményeiért.

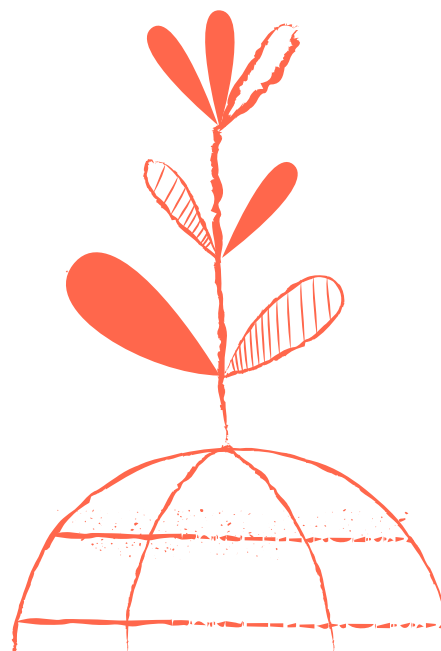
Az Anthropolis szakirodalommal, módszertani bemutatókkal
és workshopokkal segíti a globális nevelés szemléletének
érvényesítését a formális és nem formális oktatás keretei
között egyaránt.

www.anthropolis.hu

www.facebook.com/anthropolis.hu

anthropolis.iroda@gmail.com

anthro p o l i s

KOMPLEX TÉMÁK SOKRÉTŰ TANTÁRGYAK

A VILÁG AZ OSZTÁLYTEREMBEN
ÚTMUTATÓ A GLOBÁLIS NEVELÉSHEZ

